

NVLF Meldcode

**Kindermishandeling en
Huiselijk Geweld**

Herziening november 2017

Inhoud

NVLF MELDCODE KINDERMISHANDELING EN HUISELIJK GEWELD	1
INLEIDING	3
1. AANLEIDING HUIDIGE MELDCODE.....	3
1.1 <i>Achtergrond</i>	3
2. OPBOUW MELDCODE	4
3. LEESWIJZER	4
DEEL 1: DOEL, REIKWIJDTE EN FUNCTIES VAN DE MELDCODE	5
1.1 WAAROM EEN MELDCODE?.....	5
1.2 REIKWIJDTE MELDCODE	6
1.3 DEFINITIE KINDERMISHANDELING EN HUISELIJK GEWELD	7
1.3.1 <i>Kindermishandeling</i>	7
1.3.2 <i>Huiselijk geweld</i>	9
2. VERANTWOORDELIJKHEDEN	10
2.1 VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE LOGOPEDIST.....	10
2.2 DE ROL VAN DE LOGOPEDIST	11
2.3 DOSSIERVEROERING	13
DEEL 3: STAPPENPLAN BIJ (VERMOEDENS VAN) KINDERMISHANDELING OF HUISELIJK GEWELD	18
3.1 STAPPENPLAN.....	18
3.2 INSPANNINGEN NA DE MELDING	24
3.3 POSITIE VAN DE CLIËNT	24
DEEL 4: ACHTERGRONDINFORMATIE ANONIEM MELDEN EN BEROEPSGEHEIM	25
4.1 ANONIEM MELDEN	25
4.2 INFORMATIE OP VERZOEK VAN VEILIG THUIS	26
DEEL 5: FORMAT MELDCODE.....	28
BIBLIOGRAFIE	29
BIJLAGE 1 NUTTIGE ADRESSEN	30
BIJLAGE 2 OVERZICHT STAPPENPLAN	31

Inleiding

1. Aanleiding huidige meldcode

In deze versie van de meldcode zijn een aantal wijzigingen aangebracht ten opzichte van de versie uit 2011. Ten eerste is de versie aangepast aan actuele ontwikkelingen. Ten tweede is meer nadruk gelegd op huiselijk geweld. Waar in de vorige versie voornamelijk over kindermishandeling werd gesproken, wordt nu ook huiselijk geweld expliciet genoemd. Reden hiervoor is dat logopedisten ook met volwassenen werken en er ook dan aandacht moet zijn voor huiselijk geweld, waaronder bijvoorbeeld (ex)partnergeweld en ouderenmishandeling.

1.1 Achtergrond

In 2011 waren er twee aanleidingen voor de NVLF om een meldcode te ontwikkelen. Ten eerste was er de vraag van leden. Omgaan met (vermoedens van) kindermishandeling en huiselijke geweld is lastig voor iedereen. Vaak is het moeilijk om te handelen omdat men twijfelt over wat men kan mag of moet doen in een dergelijke situatie. Met name door logopedisten werkzaam in de eerstelijnszorg, is aangegeven dat er behoefte was aan een stappenplan.

De tweede ontwikkeling was van politieke aard. In het najaar van 2008 kondigden staatssecretaris Bussemaker van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de ministers Hirsch Ballin van Justitie en Rouvoet van Jeugd en Gezin een wetsvoorstel aan waarin aan organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren de plicht wordt opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. De verplichting om een meldcode te hanteren wordt gezien als een van de elementen van een goede kwaliteit van zorgverlening.

Sinds 1 juli 2013 zijn organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren dan ook, op grond van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, verplicht om een meldcode te hanteren. Aan het wetsvoorstel is door het ministerie van VWS een basismodel meldcode toegevoegd. Deze vormt een handreiking voor beroepsverenigingen voor het opstellen van een code voor de eigen beroepsgroep en/of voor zorgverleners voor het opstellen van een code voor de eigen organisatie of praktijk.

De NVLF heeft sinds 2011 de ontwikkelingen rondom de meldcode gevolgd en heeft onder andere gesprekken gevoerd met medewerkers van de betrokken ministeries, en medewerkers die nauw betrokken zijn bij het ontwerp van het wetsvoorstel en de implementatie in de praktijk. Alle informatie heeft geleid tot deze herziening van de meldcode, die voornamelijk bedoeld is voor de logopedisten werkzaam in de vrije vestiging. Er wordt namelijk vanuit gegaan dat logopedisten werkzaam in een instelling, zoals bijvoorbeeld een ziekenhuis en/of het onderwijs, de codes van hun instelling volgen.

Indien deze organisatie niet beschikt over een meldcode staat het de logopedist vrij om het stappenplan, zoals gepresenteerd in dit document te volgen.

2. Opbouw meldcode

Deze meldcode is gebaseerd op het 'Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling - Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling' die is geactualiseerd in 2016. Bij het ontwikkelen van deze meldcode voor logopedisten is in 2011 ook gebruik gemaakt van de meldcode kindermishandeling van de KNMG.

De meldcode is in eerste instantie geschreven voor logopedisten in de eerste lijn. Er wordt vanuit gegaan dat de tweede lijn over een instellings-meldcode beschikt.

In deze meldcode wordt veel aandacht besteed aan signalen en vermoedens van kindermishandeling omdat dit voor de logopediepraktijk vooral van belang is. De meldcode is echter ook van toepassing op signalen en vermoedens van huiselijk geweld, zoals partnergeweld of mishandeling van ouderen.

3. Leeswijzer

Dit document bestaat uit zes delen.

- Deel 1 beschrijft het doel, de reikwijdte en de functies van de meldcode.
- Deel 2 beschrijft de verantwoordelijkheden van de logopedist.
- Deel 3 beschrijft de eigenlijke meldcode, het stappenplan dat de logopedist dient te doorlopen bij signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Deel 4 biedt achtergrondinformatie over bijvoorbeeld anoniem melden.
- Deel 5 is een format meldcode.

In bijlage 1 vindt u een lijst met nuttige (web)adressen. Bijlage 2 is een overzicht van de stappen, ter snelle referentie.

Deel 1: Doel, reikwijdte en functies van de meldcode.

1.1 Waarom een meldcode?

De wettelijke verplichting voor organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren om een meldcode te hanteren heeft tot doel beroepskrachten, onder andere logopedisten, te ondersteunen in de omgang met signalen van kindermishandeling. Een meldcode bevat onder andere een stappenplan.

Dit stappenplan leidt de logopedist stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij¹ signaleert tot aan het moment dat hij een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de logopedist duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van kindermishandeling en hoe hij, rekening houdend met zijn beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding. Deze ondersteuning van de logopedist levert een bijdrage aan een effectieve aanpak van kindermishandeling.

Verplichtingen van instellingen en beroepskrachten

In het kader van de Wet verplichte meldcode hebben instellingen (waaronder ook wordt verstaan een praktijk van een of meer logopedisten) de plicht om te beschikken over een meldcode die aan de wettelijke eisen voldoet. Daarnaast hebben ze de plicht om de kennis over en het gebruik van de meldcode binnen de eigen organisatie te bevorderen. Zo moet men bijvoorbeeld op verzoek van de inspectie kunnen beschrijven wat er is gedaan. Denk hierbij aan scholing en training van medewerkers, om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen en een beschrijven wat de plannen op dit punt zijn voor het komend jaar.

Bij het bevorderen van de kennis en het gebruik van de meldcode kan bijvoorbeeld worden gedacht aan:

- het informeren van beroepskrachten over de meldcode die wordt gehanteerd en het doel daarvan;
- het aanbieden van voldoende en regelmatig terugkerende opleidingen en trainingen voor de beroepskrachten;
- het opnemen van de meldcode in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers;
- het regelmatig evalueren van het gebruik van de meldcode op basis van de casuïstiek. Dit draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de meldcode en van de bewustwording van de handelwijze van de professionals bij signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling;

¹ Daar waar 'hij' staat kan ook 'zij' worden gelezen.

- het zorgen voor de beschikbaarheid van deskundigen die kunnen worden geraadpleegd;
- het zicht houden op de effecten van de meldcode.

Van individuele beroepskrachten die werkzaam zijn voor een instelling of binnen een praktijk waarbinnen een meldcode is vastgesteld, wordt verwacht dat zij het stappenplan van die meldcode volgen als zij huiselijk geweld of kindermishandeling signaleren. Bovenstaande zal worden bekeken als er naar aanleiding van een casus onderzoek plaatsvindt in de organisatie.

Toezicht op de naleving van de wet

Het toezicht op het naleven van de wet is in de sectoren gezondheidszorg, jeugdzorg, onderwijs en veiligheid en justitie in handen van de vier landelijke inspecties. Voor meer informatie hierover zie: Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, geactualiseerde versie 2016.

1.2 Reikwijdte meldcode

In Nederland zijn jaarlijks een miljoen mensen slachtoffer van huiselijk geweld. Tussen de 200.000 en 230.000 personen hebben zelfs te maken met ernstig of herhaald huiselijk geweld.

Kindermishandeling komt in Nederland meer dan 119.000 keer per jaar voor. Dat betekent dat gemiddeld in iedere schoolklas van 30 leerlingen 1 kind zit dat wordt mishandeld.

Jaarlijks worden naar schatting 200.000 ouderen van boven de 65 jaar mishandeld door partners, familie, huisvrienden of zorgverleners. Vaak begint het klein; stevig beetpakken als iemand niet luistert (Rijksoverheid, 2017).

Kindermishandeling en huiselijk geweld is een bedreiging voor de veiligheid, gezondheid en ontwikkeling van kinderen en volwassenen en moet dus krachtig worden bestreden. Logopedisten kunnen daar een bijdrage aan leveren en dragen een verantwoordelijkheid om dat te doen. Die verantwoordelijkheid vloeit voort uit de zorgplicht van een logopedist zoals deze voortvloeit uit wetgeving als de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO). Deze wet verplicht de logopedist bij zijn werkzaamheden 'de zorg van een goed hulpverlener' in acht te nemen. Een logopedist moet de cliënten met wie hij beroepshalve in aanraking komt, zoveel mogelijk behoeden voor schade.

Deze meldcode heeft betrekking op het signaleren en aanpakken van (vermoedens van) alle vormen van kindermishandeling en op alle vormen van huiselijk geweld (zoals partnergeweld en ouderenmishandeling) en niet op het (veel bredere) terrein van de zogenaamde 'vroegsignalering'. Vroegsignalering houdt in: het tijdig signaleren van risico's op een bedreiging in de ontwikkeling van jonge kinderen om te voorkomen dat kindermishandeling plaatsvindt. De meldcode heeft ook geen betrekking op tertiaire preventie: het behandelen van de gevolgen van kindermishandeling. De meldcode begeeft zich op het terrein van de secundaire preventie van kindermishandeling.

De meldcode richt zich specifiek op de situatie waarin sprake is van (vermoedens van) alle vormen van kindermishandeling en op alle vormen van huiselijk geweld (zoals partnergeweld en ouderenmishandeling)

Deze meldcode geeft duidelijkheid over wat er van een logopedist wordt verwacht bij (vermoedens van) kindermishandeling waardoor effectiever wordt gehandeld bij (vermoedens van) kindermishandeling. Dit stappenplan beschrijft precies welke stappen een logopedist moet zetten als hij signalen heeft van mogelijke kindermishandeling. Iedere logopedist wordt geacht bij (een vermoeden van) kindermishandeling dit stappenplan toe te passen.

De meldcode beschrijft de stappen die de logopedist geacht wordt te zetten bij vermoedens van kindermishandeling en op alle vormen van huiselijk geweld (zoals partnergeweld en ouderenmishandeling)

1.3 Definitie kindermishandeling en huiselijk geweld

1.3.1 Kindermishandeling

Definitie kindermishandeling

Kindermishandeling omvat op grond van de definitie in de Jeugdwet elke vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

We wijzen er daarbij op dat onder kindermishandeling ook wordt verstaan het als kind getuige zijn van mishandeling/huiselijk geweld tussen andere huisgenoten.

Deze definitie is afkomstig uit de Jeugdwet die sinds 2015 van kracht is. Het is enerzijds een ruime definitie, omdat alle uitingsvormen van kindermishandeling eronder vallen, zoals lichamelijke mishandeling en verwaarlozing, psychische (emotionele, cognitieve) mishandeling en verwaarlozing, het 'Pediatric Condition by Falsification' syndroom² en seksueel misbruik. Maar anderzijds is het begrip kindermishandeling beperkt tot situaties van ernstige (dreigende) schade. Pas dan wordt overheidsingrijpen (naar aanleiding van een melding) gerechtvaardigd geacht. De definitie maakt op die manier duidelijk wanneer een 'pedagogische tik' of 'knuffelen' overgaat in kindermishandeling, namelijk zodra er daardoor bij het kind ernstige lichamelijke of psychische schade kan ontstaan. De

² Een bijzondere vorm van fysieke en psychische mishandeling waarbij door een ouder of verzorger bij een kind een ziekte wordt gefingeerd of geïnduceerd.

definitie omvat niet alleen het slachtoffer zijn van geweld, maar ook het getuige zijn daarvan. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat het langdurig getuige zijn van huiselijk geweld, ernstige psychische schade bij een kind kan veroorzaken.

In de definitie duidt de term *ouders* niet alleen op de biologische ouders, maar ook op stiefouders, adoptiefouders en pleegouders. Door de toevoeging 'andere personen tot wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat' kan het tevens gaan om anderen van wie het kind afhankelijk is voor aandacht, bescherming en verzorging. Bijvoorbeeld beroepskrachten die een kind een deel van de tijd onder hun hoede hebben, zoals peuterspeelzaalleidsters, leerkrachten, groepsleiders en sporttrainers. De term 'onvrijheid' geeft aan dat het ook kan gaan om andere bekenden van het kind die hun machtsoverwicht misbruiken, zoals familie, burens of bekenden.

Dat kindermishandeling meer omvat dan alleen lichamelijk geweld, staat expliciet in de definitie: het gaat om 'elke vorm van voor het kind bedreigende en gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard'. Dus ook verwaarlozing valt onder kindermishandeling, dat blijkt uit de term 'actief of passief opdringen'. Deze term benadrukt dat het niet noodzakelijk is dat ouders hun kind bewust slecht behandelen. Veelal hebben zij geen erg in de schadelijke gevolgen van hun gedrag voor het kind. Schade als gevolg van mishandeling kan zich op verschillende manieren voordoen: 'in de vorm van fysiek of psychisch letsel'. Het gaat dus niet alleen om zichtbare schade, zoals blauwe plekken of brandwonden. Kindermishandeling kan ook aanzienlijke geestelijke schade veroorzaken. Schade die vaak moeilijker te herstellen is dan lichamelijk letsel. De definitie stelt dat het gaat om een handeling 'waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend'. Daarvoor is een goede interpretatie nodig, wat zonder de nodige achtergrondkennis over de gevolgen van kindermishandeling onmogelijk is. Voornamelijk de omschrijving 'ernstige schade' en de woordcombinatie 'dreigt te worden berokkend' bieden ruimte voor discussie. In de praktijk is het niet altijd makkelijk om in te schatten of het opvoedingsgedrag van de ouders ernstige negatieve gevolgen heeft voor het kind. En schade die dreigt te worden berokkend is niet direct aantoonbaar. Toch zijn handelingen die op den duur voor grote problemen zorgen, reden om te spreken van kindermishandeling. Het gaat namelijk niet zozeer om een eenmalig voorval dat ernstige schade oplevert. Het betreft met name gedragingen die deel uitmaken van het opvoedingspatroon van de ouders en die door hun stelselmatige karakter schade veroorzaken.

Cliënt als slachtoffer, getuige of pleger

De cliënt, dit wil zeggen de persoon met wie de logopedist professionele contacten onderhoudt, zal niet altijd het slachtoffer zijn van kindermishandeling. De cliënt kan ook als vermoedelijk pleger, of in geval van een jeugdige cliënt, als getuige, bij kindermishandeling betrokken zijn.

Niet de locatie, maar de relatie is bepalend

Het gaat bij de definities van huiselijk geweld en kindermishandeling om de relatie tussen pleger en slachtoffer en niet om de locatie waar het geweld plaats vindt. Zo valt het geweld tussen twee partners die een latrelatie hebben onder huiselijk geweld en is er dus ook sprake van kindermishandeling als een kind getuige is van geweld tussen zijn ouders, ook als deze ouders op verschillende adressen wonen.

1.3.2 Huiselijk geweld

Definities huiselijk geweld

Definitie afkomstig uit de Wmo, artikel 1.1.: Lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld, of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring, zoals onder andere geweld tussen partners, ouderengeweld, oudergeweld en eengerelateerd geweld. Tot de 'huiselijke kring' behoren niet alleen de personen die feitelijk in hetzelfde huis wonen, maar ook andere intimi zoals (ex)partners, (groot)ouders of kinderen die elders wonen.

2. Verantwoordelijkheden

2.1 Verantwoordelijkheid van de logopedist

- Iedere logopedist is alert op risicofactoren voor en signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld zet de logopedist de stappen van de meldcode
- Iedere logopedist beschikt over kennis over de risicofactoren voor en signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld en is in staat om deze te herkennen.
- Iedere logopedist beschikt over voldoende vaardigheden om adequaat met (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld om te gaan.

Toelichting

De logopedist wordt aangesproken op zijn verantwoordelijkheid voor de signalering van kindermishandeling en huiselijk geweld, en voor zover dat binnen zijn vermogen ligt, ook op de aanpak van kindermishandeling. Het gaat er in de eerste plaats om dat de logopedist attent is op risicofactoren, signalen en aanwijzingen en dat hij in actie komt om de signalen en vermoedens te onderzoeken. Onduidelijke of diffuse signalen zijn aanleiding om de zaak uit te zoeken en niet om ze te laten liggen vanwege deze onduidelijkheid. Iedere logopedist, die geconfronteerd wordt met vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld, wordt geacht te handelen volgens het in deze meldcode opgenomen stappenplan.

De logopedist is verantwoordelijk voor het op peilen houden van zijn kennis en vaardigheden. De meldcode vraagt niet van alle logopedisten een zelfde kennis- en vaardigheidsniveau. Waar het om gaat, is dat een logopedist zich binnen zijn eigen taakveld en mogelijkheden, inspant om signalen van kindermishandeling te herkennen en aan te pakken.

Signalen van kindermishandeling

Op de website van het Nederlands Jeugdinstituut is meer informatie te vinden over risicofactoren en signalen. Zie:

<http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Risicofactoren-kindermishandeling.pdf>

<http://www.nji.nl/Kindermishandeling-Praktijk-Instrumenten>

Signalen van huiselijk geweld

Onder andere in de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG) is informatie te vinden over volwassenengeweld en ouderengeweld. Zie:

<https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/kindermishandeling-en-huiselijk-geweld-5.htm>

Samenvatting

- Iedere logopedist is alert op risicofactoren voor en signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld.
- Iedere logopedist beschikt over kennis over de risicofactoren voor en signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld en is in staat om deze te herkennen.
- Iedere logopedist beschikt over voldoende vaardigheden om adequaat met (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld om te gaan.
- Is er sprake van kindermishandeling of huiselijk geweld, dan onderneemt de logopedist alle stappen die nodig zijn om ervoor te zorgen dat dit daadwerkelijk wordt gestopt. De logopedist handelt daarbij volgens het in deze meldcode opgenomen stappenplan.

2.2 De rol van de logopedist

(H)erkenning

Kindermishandeling en huiselijk geweld zijn complexe zaken. In de eerste plaats omdat het vaak moeilijk te herkennen is. Wat betreft kindermishandeling geldt dat ouders die hun kind mishandelen, dat meestal angstvallig verborgen houden. En ook het kind zelf zal niet snel om hulp vragen. De loyaliteit en afhankelijkheid van een kind naar de ouders is erg groot. Daarnaast is de herkenning van kindermishandeling zo moeilijk doordat signalen vrijwel nooit specifiek zijn voor kindermishandeling. Juist in de combinatie van signalen en de leefsituatie van het kind ligt de basis voor het vermoeden en het vaststellen van kindermishandeling. Zie de vorige paragraaf voor signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Denken en doen

Het is van groot belang dat logopedisten kennis hebben van risicofactoren en signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld en dat zij alert zijn op die factoren en signalen. Maar kennis en alertheid alleen zijn niet genoeg. De logopedist moet ook actie ondernemen als hij kindermishandeling of huiselijk geweld vermoedt.

Welke actie, op welke manier en op welk moment, is een kwestie van inschatten en afwegen en daarvoor biedt deze meldcode handvatten, onder andere in de vorm van een stappenplan. Overleg, samenwerking en afstemming met anderen staan daarbij centraal. Kindermishandeling en huiselijk geweld kan zó complex zijn dat de aanpak ervan de individuele mogelijkheden van een logopedist vaak overstijgt.

Vaardigheden

Kindermishandeling en huiselijk geweld bespreken stelt hoge eisen aan de sociale en communicatieve vaardigheden van de logopedist. Het vergt tact om dit bespreekbaar te maken. Het is van groot belang dat de logopedist zich niet veroordelend opstelt. Kindermishandeling is meestal het gevolg van onmacht. Onmacht om andere problemen het hoofd te bieden of onmacht die voortkomt uit ziekten of uit de geschiedenis van ouders en/of kind. Kind en ouder(s) moeten dan ook in de eerste plaats hulp

krijgen. Dát moet de insteek zijn van het gesprek met de ouders. Dat neemt niet weg dat het soms nodig kan zijn om ouders en kind door civiel- en/of strafrechtelijk ingrijpen (tijdelijk) van elkaar te scheiden. Soms is dat de enige mogelijkheid om de veiligheid van het kind te waarborgen. Dat is de taak van andere personen en instanties, niet van de logopedist, maar handelen van de logopedist kan soms wel nodig zijn om deze optie überhaupt mogelijk te maken.

Voor huiselijk geweld zijn de oorzaken uiteenlopend. Ook hier is het van belang dat het slachtoffer (en pleger) hulp krijgt en dat het handelen van de logopedist nodig kan zijn dit mogelijk te maken.

In de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld KNMG is informatie te vinden over het voeren van gesprekken rondom kindermishandeling en huiselijk geweld: <https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/kindermishandeling-en-huiselijk-geweld-5.htm>

Openheid, beroepsgeheim en het belang van het kind of het volwassen slachtoffer

Het bespreken van kindermishandeling en huiselijk geweld kán de vertrouwensband met de cliënt en/of ouders schaden. Het risico daarvan is dat de cliënt of de ouders de behandelrelatie zullen verbreken, terwijl hulp juist zo noodzakelijk is. Het vertrouwen van de cliënt of de ouders kan ook ernstig geschaad worden door het handelen van de logopedist achter de rug van hen om. Daarom is openheid een belangrijk uitgangspunt van de meldcode. Alleen in zeer uitzonderlijke situaties kan een melding worden gedaan van een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld zonder dat daarover vooraf een gesprek is gevoerd met de betrokkenen. Een dergelijk besluit kan een logopedist alleen nemen na overleg met een deskundige collega en met Veilig Thuis.

Veilig Thuis

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit zijn regionale organisaties waar slachtoffers, plegers, professionals en omstanders terecht kunnen voor deskundige hulp en advies. Veilig Thuis is er voor iedereen, jong en oud, die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, ook aan professionals. Overal in Nederland zijn Veilig Thuis organisaties. U vindt de contactgegevens van organisaties in uw regio op <https://www.vooreenveiligthuis.nl/veilig-thuis.php>

Meldrecht

Voor logopedisten en andere hulpverleners met een geheimhoudingsplicht geldt een wettelijk meldrecht. Dit wil zeggen dat de logopedist voor het doen van een melding bij Veilig Thuis geen toestemming nodig heeft van de cliënt of de ouders. Daarmee maakt het wettelijk meldrecht een inbreuk op het beroepsgeheim mogelijk. Dit wettelijk meldrecht is voor alle professionals vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (waarin ook de taken en bevoegdheden van Veilig Thuis staan beschreven). Dit wettelijk meldrecht geldt ook als Veilig Thuis een logopedist in het kader van een onderzoek om informatie over een cliënt van de logopedist vraagt. Ook dan geldt dat de logopedist daarvoor geen toestemming nodig heeft. Dit meldrecht is gebaseerd op de gedachte dat in bepaalde gevallen zwaarwegende belangen van het slachtoffer van kindermishandeling en huiselijk

geweld vóór het beroepsgeheim gaan. Het wettelijk meldrecht geldt ook voor vermoedens van huiselijk geweld, ook als daar op geen enkele wijze minderjarigen bij zijn betrokken.

Voor gegevensverstrekking aan de Raad voor de Kinderbescherming geldt een vergelijkbaar meldrecht, net zoals voor de gezinsvoogd als een kind door de rechter onder toezicht is gesteld. Ten aanzien van de gezinsvoogd geldt zelfs een informatieplicht, als de gezinsvoogd het initiatief neemt om de professional om informatie over zijn cliënt te vragen. Neemt de professional het initiatief, vindt hij dat de gezinsvoogd moet worden geïnformeerd, dan geldt er een meldrecht. Dit wil zeggen dat de professional geen toestemming nodig heeft van zijn cliënt voor het verstrekken van de voor de ondertoezichtstelling noodzakelijke informatie.

NB: Het wettelijk meldrecht bij signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld geldt alleen ten aanzien van Veilig Thuis. Als een logopedist behoefte heeft aan overleg over de signalen met de school, de huisarts of een ander, dan heeft de logopedist daar toestemming voor nodig. Voor overleg met derden over een anonieme casus is geen toestemming nodig.

Samenvatting rol logopedist bij kindermishandeling en huiselijk geweld

- De logopedist erkent en herkent kindermishandeling en huiselijk geweld
- Het is van groot belang dat de logopedist kennis heeft van risicofactoren en signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld, dat zij alert zijn op die factoren en signalen en dat zij actie ondernemen indien nodig.
- Kindermishandeling en huiselijk geweld bespreken stelt hoge eisen aan de sociale en communicatieve vaardigheden van de logopedist. Het is van groot belang dat de logopedist zich niet veroordelend opstelt.
- De logopedist maakt gebruik van meldrecht in verband met zwaarwegende belangen van het slachtoffer.

2.3 Dossiervoering

De logopedist houdt in het dossier van zijn cliënt zorgvuldig en objectief aantekeningen bij van:

- (aanwijzingen voor) kindermishandeling of huiselijk geweld;
- de inhoud van het overleg met collega's, met andere beroepskrachten en/of instanties zoals Veilig Thuis;
- van het feit of voor het verstrekken van gegevens aan derden toestemming werd gevraagd en/of verkregen;
- en van alle andere stappen die de logopedist in het kader van (het vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld heeft ondernomen.

Blijkt een vermoeden uiteindelijk onterecht, dan vermeldt de logopedist ook dat uitdrukkelijk in het dossier.

De WGBO geeft als bewaartermijn voor dossiers 15 jaar. De gegevens van een minderjarige moet vanaf het 18e jaar 15 jaar bewaard blijven. De logopedist bewaart dossiers die gegevens bevatten over (vermoedens van) kindermishandeling daarom totdat de cliënt, op wie de gegevens betrekking hebben, 34 jaar is geworden of zoveel langer als in verband met goed hulpverlenerschap noodzakelijk is. Uit een oogpunt van goed hulpverlenerschap kan worden overwogen om signalen van kindermishandeling langer te bewaren voor het geval het eenmaal volwassen geworden kind nog eens om informatie komt vragen om te achterhalen wat er in zijn jeugd gebeurd is.

Aan een verzoek om vernietiging van gegevens over (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld uit het dossier kan worden voldaan, voor zover de cliënt wilsbekwaam wordt geacht én de vernietiging naar het oordeel van de logopedist niet in strijd is met zwaarwegende belangen van de cliënt of van een ander.

Een verzoek van een gezaghebbende ouder om vernietiging van gegevens over (vermoedens van) kindermishandeling uit diens eigen dossier of uit het dossier van zijn kind, kan worden geweigerd voor zover het bewaren van de gegevens naar het oordeel van de logopedist van aanmerkelijk belang kan zijn voor een ander dan de ouder die om vernietiging verzoekt. Zo kan een verzoek bijvoorbeeld geweigerd worden als de logopedist meent dat het bewaren van de gegevens noodzakelijk is voor het beschermen van het kind of van zijn broertjes en zusjes.

Goed hulpverlenerschap ten opzichte van de cliënt kan met zich meebrengen dat de logopedist ouders inzage in en/of afschrift van gegevens over kindermishandeling weigert.

Toelichting

Omvang dossierplicht

Op grond van de WGBO (art. 7:454 BW) is een logopedist verplicht van iedere cliënt een dossier in te richten. In dat dossier houdt hij aantekeningen bij van de gegevens omtrent de gezondheid van de cliënt en de uitgevoerde verrichtingen en neemt daarin andere stukken op bevattende zodanige gegevens, voor zover dit voor een goede hulpverlening aan de cliënt noodzakelijk is.

In het kader van kindermishandeling betekent deze plicht dat de logopedist alle waarnemingen die hij doet en informatie die hij krijgt, alle stappen die hij zet en de contacten die hij heeft, zo zorgvuldig en zo objectief mogelijk vastlegt in het dossier van de cliënt. Dit zodat hij op basis van alle relevante gegevens waarover hij beschikt, besluiten kan nemen over het in gang zetten van hulp of het doen van een melding. Schriftelijke verslaglegging van (vermoedens van) kindermishandeling en van de met het oog daarop ondernomen stappen, is ook van groot belang voor de continuïteit van hulpverlening, bijvoorbeeld in een waarnemings situatie. Deze gegevens kunnen niet als persoonlijke werkaantekening buiten het dossier worden gehouden.

Bewaartermijn en vernietiging

Gegevens in het cliëntendossier moeten in principe worden bewaard tot 15 jaar nadat zij werden vervaardigd. Langere bewaring is toegestaan als dat uit een oogpunt van goed hulpverlenerschap redelijkerwijs noodzakelijk is. In de praktijk start de bewaartermijn bij minderjarigen op het moment dat het betrokken kind 18 jaar wordt (Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, 2004). Bewaring van gegevens uit de minderjarigheid vindt dus standaard plaats tot het 34ste levensjaar. In deze meldcode is, althans voor dossiers die gegevens bevatten over (vermoedens van) kindermishandeling, aansluiting gezocht bij die norm.

Een verzoek om vernietiging van (een deel van) het dossier afkomstig van een (wilsbekwame) cliënt van 12 jaar of ouder, moet volgens de WGBO in principe binnen drie maanden worden ingewilligd, tenzij bewaring van aanmerkelijk belang is voor een ander dan de cliënt of vernietiging op grond van een andere wettelijke regeling verboden is. Is het kind jonger dan 12 jaar of niet wilsbekwaam, dan kunnen in beginsel diens ouders om vernietiging vragen. Geadviseerd wordt om bij (een vermoeden van) kindermishandeling de gegevens van een patiënt niet of slechts ten dele te vernietigen. Dit advies is ingegeven door goed hulpverlenerschap ten opzichte van het kind. Vernietiging van deze gegevens kan grote gevolgen hebben voor de bewijsrechtelijke positie van het slachtoffer wanneer deze op latere leeftijd aangifte wil doen van kindermishandeling. Aansluiting is gezocht bij de leeftijdsgrens waarop het kind in de gezondheidszorg in principe zelfstandig over zichzelf mag beslissen. Om die reden mag vernietiging van gegevens uit het dossier van het kind alleen plaatsvinden op verzoek van het kind zelf en alleen als dat 16 jaar of ouder is en de eigen belangen met betrekking tot die gegevens voldoende kan overzien. De logopedist moet er zeker van zijn dat het kind het vernietigingsverzoek vrijwillig doet en niet onder druk staat van zijn ouder(s). Een vernietigingsverzoek afkomstig van een gezaghebbende ouder kan alleen worden gehonoreerd als dat betrekking heeft op gegevens uit het eigen dossier en alleen als het belang van het kind (en zijn eventuele broertjes en zusjes) zich niet tegen vernietiging verzet. Doet het kind ooit een verzoek om inzage in het dossier van zijn ouders, dan kan dat overigens niet zomaar worden gehonoreerd, zie hierna.

Inzage en afschrift

Omdat gegevens over kindermishandeling en huiselijk geweld onderdeel uitmaken van het dossier, kunnen zij niet als persoonlijke werkaantekeningen buiten het dossier worden gehouden. Daarmee zijn gegevens uit het dossier ter inzage van de cliënt en als het om een kind gaat in beginsel ter inzage aan de ouders. Volgens de WGBO hebben de ouders van kinderen tot 12 jaar recht op inzage in - en afschrift van - de gegevens in dat dossier, tenzij het gegevens betreft die de privacy van derden kunnen schaden. Vanaf 12 jaar hebben ouders deze rechten alleen voor zover zij die nodig hebben om mede toestemming te geven voor een behandeling. Is het kind 16 jaar of ouder, dan hebben de ouders deze rechten niet meer, tenzij het kind niet in staat is om zelf over de behandeling te beslissen. In dat geval hebben ouders recht op inzage en afschrift voor zover nodig om over de behandeling te beslissen. Het kind zelf heeft recht op inzage in zijn dossier vanaf 12 jaar.

Inzage door en/of afschrift aan de ouders moeten achterwege blijven als de hulpverlener daardoor niet geacht wordt de zorg van een goed hulpverlener ten opzichte van het kind in acht te nemen. Toegespitst op de verslaglegging over (vermoedens van) kindermishandeling kan dit laatste betekenen dat de logopedist de ouders inzage en/of afschrift onthoudt wanneer dit noodzakelijk is in het (gezondheids- cq. privacy)belang van het kind. Ook overwegingen van veiligheid van de verslagleggende logopedist kunnen onder omstandigheden een reden vormen om geen inzage te verstrekken.

Verhouding tot de verwijfsindex risicjongeren

In geval van een vermoeden van kindermishandeling zal de logopedist, voor zover zijn instelling al is aangesloten bij de verwijfsindex, doorgaans niet alleen de stappen van de meldcode zetten, maar daarnaast ook overwegen of een melding gedaan moet worden in de verwijfsindex risicjongeren. Deze verwijfsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met dezelfde jongere te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Een melding kan worden gedaan als een minderjarige mogelijk wordt bedreigd in zijn ontwikkeling naar volwassenheid. Doel van de melding is te komen tot een gezamenlijke aanpak van de problematiek van de jongere en zijn gezin.

Het gaat hier niet om een keuze tussen een melding in de verwijfsindex of de stappen van de meldcode. Beide acties kunnen bij een vermoeden van kindermishandeling aan de orde zijn omdat ze elkaar ondersteunen. Bij signalen van kindermishandeling dienen in alle gevallen de stappen van de meldcode te worden gezet, ook als (al) een melding in de verwijfsindex risicjongeren is gedaan.

Samenvatting dossiervoering

De logopedist houdt in het dossier van zijn cliënt zorgvuldig en objectief aantekeningen bij van (aanwijzingen voor) kindermishandeling of huiselijk geweld, van de inhoud van het overleg met collega's, andere beroepskrachten en/of instanties zoals (Veilig Thuis). Ook houdt hij in het dossier bij of er toestemming werd gevraagd en/of werd verkregen voor het geven of het verstrekken van gegevens aan derden en van alle andere stappen die de logopedist in het kader van (het vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld heeft ondernomen. Blijkt een vermoeden uiteindelijk onterecht, dan vermeldt de logopedist ook dat uitdrukkelijk in het dossier.

De logopedist bewaart dossiers, totdat de desbetreffende cliënt 34 jaar is geworden, of zoveel langer als in verband met goed hulpverlenerschap noodzakelijk is. Tot het 18e jaar dienen gegevens betreffende kindermishandeling bijgehouden te worden, deze moeten daarna nog 15 jaar gearchiveerd worden (18 en 15 is tot en met het 33e levensjaar).

Vernietiging van gegevens over (vermoedens van) kindermishandeling uit het dossier van het kind vindt uitsluitend plaats op verzoek van het kind zelf en uitsluitend als het kind de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en in staat kan worden geacht tot een redelijk oordeel over zijn belangen ter zake.

Een verzoek van een ouder om vernietiging van gegevens over (vermoedens van) kindermishandeling uit diens eigen dossier, kan worden geweigerd vanwege het gerechtvaardigd belang van de betrokken kinderen bij bewaring van die gegevens.

Goed hulpverlenerschap kan met zich meebrengen dat de logopedist inzage in en/of afschrift van gegevens over kindermishandeling weigert aan de ouders, wanneer hij dit in het belang van het kind acht. Bijvoorbeeld wanneer dit noodzakelijk is in het privacy- en/of gezondheidsbelang van het kind.

Deel 3: Stappenplan bij (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld

Belangrijk

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat uw cliënt of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen contact opnemen met Veilig Thuis. Eventueel kan na dit overleg de politie worden ingeschakeld.

3.1 Stappenplan

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De logopedist, die kindermishandeling of huiselijk geweld vermoedt of vaststelt, verzamelt alle aanwijzingen die zijn vermoeden kunnen onderbouwen of ontkrachten en legt deze vast in het cliëntendossier.

Toelichting

Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld is het van groot belang dat de signalen zo feitelijk mogelijk worden vastgelegd in het dossier, zonder dat er meteen de interpretatie 'kindermishandeling' of 'huiselijk geweld' op wordt geplakt én dat ook signalen die het vermoeden weerspreken worden vastgelegd.

Kindcheck

Heeft de logopedist volwassen cliënten in behandeling die in een lichamelijke of geestelijke conditie of in andere omstandigheden verkeren, die een risico kunnen vormen voor de veiligheid of de ontwikkeling van de kinderen die van hen afhankelijk zijn? Dan is de kindcheck van toepassing. De kindcheck bij deze cliënten wil zeggen dat de logopedist vraagt of onderzoekt of de cliënt kinderen heeft die van hem afhankelijk zijn. Is dat het geval, dan vraagt de logopedist wie er nu, gelet op de situatie waarin de cliënt zich bevindt, voor de kinderen zorgt. Kan de logopedist uit de antwoorden van de cliënt redelijkerwijs afleiden dat de zorg voor deze kinderen in goede handen is, dan beperkt de logopedist zich tot het vastleggen van de informatie die hij gekregen heeft over de kinderen. Krijgt de logopedist niet duidelijk of er voldoende zorg wordt geboden aan de kinderen, of is het duidelijk dat deze zorg, niet voldoende is, dan zet de logopedist de stappen van de meldcode. De kindcheck kan bijvoorbeeld aan de orde zijn in de volwassen GGZ. Voor meer informatie zie het Basismodel

meldcode, geactualiseerde versie 2016 via

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/01/09/basismodel-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>

Stap 2: Overleg met collega en zo nodig raadplegen Veilig Thuis of een deskundige op het terrein van letselduiding.

De logopedist vraagt advies aan een deskundig collega en eventueel aan Veilig Thuis over zijn vermoedens en bevindingen. De logopedist presenteert de casus daarbij anoniem.

Toelichting

De tweede stap is het overleg over de signalen uit stap 1. Om de signalen die in kaart zijn gebracht goed te kunnen duiden, is overleg met een deskundige collega noodzakelijk. Te denken valt bijvoorbeeld aan de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld of kindermishandeling binnen de eigen organisatie of praktijk, of aan de intern begeleider of het zorg- en adviesteam van de school. Zo nodig kan op basis van anonieme cliëntgegevens (daarnaast) ook Veilig Thuis worden geraadpleegd. Welke collega deskundig is, hangt af van de aard en omstandigheden van de casus.

Doel van een advies is te komen tot een antwoord op (één van) de vragen:

- of sprake is of kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- welke acties de logopedist kan ondernemen om meer duidelijkheid te krijgen;
- op welke manier hij het vermoeden met de cliënt of de ouders kan bespreken;
- welke hulpverlening eventueel kan worden ingezet om het risico af te wenden.

NB: Bij een advies is geen sprake van uitwisseling van persoonsgegevens; de casus wordt anoniem gepresenteerd. Bij het vragen van advies wordt het beroepsgeheim niet verbroken omdat een casus anoniem wordt gepresenteerd.

Stap 3: Gesprek met de cliënt of met de ouders

De logopedist bespreekt aanwijzingen en signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld met de cliënt of met de ouders. De logopedist beschrijft de signalen en zorgen, nodigt de cliënt of de ouders uit om een reactie daarop te geven en bespreekt met hen de noodzaak van eventuele hulp. De logopedist sluit het gesprek af met informatie over mogelijke vervolgstappen die hij zal zetten.

Stap 3 kan alleen worden overgeslagen als er concrete aanwijzingen zijn dat door het gesprek over de signalen en vermoedens de veiligheid van de cliënt, van andere gezinsleden of van de logopedist zelf in het geding kan komen. Over een besluit om de signalen niet met de cliënt of de ouders te bespreken raadpleegt de logopedist vooraf een deskundig collega en Veilig Thuis. Besluit de logopedist zijn vermoeden niet met de cliënt of ouders te bespreken, dan zoekt hij (indien mogelijk) naar een ander geschikt moment om de cliënt of ouders alsnog in te lichten.

Toelichting

Is de cliënt nog geen 12 jaar oud, dan voert de beroepskracht het gesprek zoals hierboven beschreven met de gezaghebbende ouder(s) van de cliënt. Het is niet verplicht om zelf met een zo jonge cliënt in gesprek te gaan. De beroepskracht beoordeelt zelf of dit, gelet op de aard van zijn melding, de relatie met de jeugdige cliënt en de leeftijd van de cliënt, mogelijk en gewenst is.

Is de cliënt wel 12, maar nog geen 16 jaar dan wordt het gesprek gevoerd met de cliënt en of met de ouder. De beroepskracht beoordeelt zelf of hij hen afzonderlijk spreekt of met hen samen in gesprek gaat.

Zoals gezegd is openheid naar de cliënt of ouders het uitgangspunt. Er zijn echter situaties waarin het belang van bescherming van het slachtoffer openheid onmogelijk maakt, bijvoorbeeld als een partner of de ouders de cliënt daardoor dreigen te onttrekken aan hulpverlening of anderszins (meer) schade aan de cliënt of huisgenoten dreigen te berokkenen. Ook als de veiligheid van de logopedist zelf in het geding is, kan hij afzien van openheid naar de cliënt of ouders. Wel wordt van de logopedist verwacht te zoeken naar andere mogelijkheden om de cliënt of de ouders alsnog over zijn vermoedens te informeren. Wordt een gesprek gevoerd, dan kan de logopedist uiteraard ook de mogelijkheid van een verwijzing naar gespecialiseerde hulpverlening opperen. Op de website van het Nederlands Jeugdinstituut vindt u tips voor het voeren van een dergelijk gesprek:

<http://www.nji.nl/nl/Kindermishandeling-Praktijk/In-gesprek-met-kind-en-ouders>

In het gesprek met de cliënt gaat het er om dat de beroepskracht:

- het doel van het gesprek uitlegt;
- de signalen, dit wil zeggen de feiten die hij heeft vastgesteld en de waarnemingen die hij heeft gedaan, bespreekt;
- de cliënt uitnodigt om daarop te reageren;
- en pas na deze reactie zo nodig komt met een interpretatie van wat hij heeft gezien en gehoord en wat hem in reactie daarop verteld is.
- Zijn eventuele vervolgstappen beschrijft

Aandachtspunt voor de logopedist

Denk niet te veel in termen van 'dader' en 'slachtoffer': het besef dat geen ouder zijn kind uit plezier mishandelt en dat ook bij huiselijk geweld veelal sprake is van een bepaalde vorm van onmacht bij de pleger, voorkomt dat de nadruk ligt op het zoeken naar een zondebok en dat er voorbij gegaan wordt aan de oorzaken van het gedrag dat schade aanricht.

Stap 4: Wegen van geweld

De logopedist weegt alle informatie. Deze stap vraagt van de logopedist dat hij het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld inschat evenals de aard en de ernst ervan. In alle gevallen van twijfel over de aard en ernst van het geweld en/of over de te zetten stappen, is de logopedist verplicht Veilig Thuis op basis van anonieme gegevens te raadplegen.

Toelichting

Na de eerste stappen beschikt de logopedist over redelijk veel informatie. In deze stap komt het erop neer dat de logopedist deze informatie weegt. Deze stap vraagt dat de logopedist het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld inschat, evenals de aard en ernst van dit geweld. Ook bij deze stap kan advies ingewonnen worden, bijvoorbeeld bij Veilig Thuis. Bij twijfel over de risico's, de aard en de ernst van het geweld en bij twijfel over de vervolgstap moet altijd (opnieuw) advies worden gevraagd aan Veilig thuis.

NB: Vanaf 1 januari 2019 wordt verwacht dat professionals bij stap 4 en 5 een afwegingskader gebruiken dat is opgesteld door hun beroepsvereniging. Hierin wordt beschreven welke situaties als acuut of structureel onveilig gedefinieerd zijn en dus altijd moeten worden gemeld bij Veilig Thuis. De NVLF zal dit afwegingskader in 2017 en 2018 in samenwerking met andere paramedische beroepsverenigingen ontwikkelen.

Stap 5: Beslissen: hulp organiseren of melden

Waar het bij deze afweging om gaat is dat de logopedist beoordeelt of hij zelf, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in voldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren. In alle gevallen waarin hij meent dat dit niet of maar gedeeltelijk het geval is, doet hij een melding.

Toelichting

Na de weging van stap 4 komt de logopedist die verantwoordelijk is voor de beslissing over het al dan niet doen van een melding, zo nodig ondersteund door deskundigen, tot een besluit: zelf hulp organiseren of een melding doen. Waar het bij deze afweging om gaat is dat de logopedist beoordeelt of hij zelf, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in voldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren.

In alle gevallen waarin hij meent dat dit niet of maar gedeeltelijk het geval is, doet hij een melding.

Hulp organiseren en effecten volgen

Meent de beroepskracht dat hij met zijn organisatie of praktijk de cliënt voldoende kan beschermen tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling, dan biedt of organiseert hij de hulp die daarvoor nodig is. Hij volgt de effecten van deze hulp en doet alsnog een melding als het geweld niet blijkt te stoppen of opnieuw oplaat.

De logopedist kan de cliënt of de ouders adviseren gespecialiseerde hulp te zoeken. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan verwijzing naar maatschappelijk werk, GGZ of GGZ Kinder en Jeugd, of Centrum voor Jeugd en Gezin. De logopedist dient zich er, indien mogelijk, van te vergewissen of deze hulp voldoende effect heeft. Dit kan hij doen door ofwel de cliënt of het gezin zelf te blijven 'monitoren' of ervoor te zorgen dat iemand anders deze verantwoordelijkheid draagt. In het eerste geval maakt de logopedist een afspraak voor één of meer vervolcontacten. In deze vervolcontacten onderzoekt de logopedist of de kindermishandeling of het huiselijk geweld is gestopt en of er voldoende hulp wordt geboden. Daarbij is de logopedist alert op signalen die kunnen wijzen op het voortduren van het geweld. De logopedist betreft daarbij niet alleen de situatie van de cliënt, maar ook die van de huisgenoten, zoals bijvoorbeeld de andere kinderen in het gezin. Blijkt de mishandeling niet of niet volledig gestopt of zijn daar aanwijzingen voor, dan doet de logopedist alsnog een melding bij Veilig Thuis. In het meldingsgesprek komt ook aan de orde of, en zo ja, welke stappen de logopedist zelf kan zetten om te helpen en de mishandeling te stoppen.

De logopedist informeert de cliënt en/of de ouders over zijn melding, tenzij dit niet mogelijk is in verband met de veiligheid van de cliënt of anderen, als redelijkerwijs gevreesd moet worden dat de logopedist de cliënt uit het oog zal verliezen of als de logopedist vreest voor zijn eigen veiligheid.

De logopedist zet zijn melding ook door als de cliënt en/of de ouders, indien daarover geïnformeerd, daar bezwaar tegen maken.

Melden

Meent de beroepskracht dat hij met zijn organisatie of praktijk niet in staat is om de cliënt voldoende te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling, dan doet hij een melding zodat de signalen nader kunnen worden onderzocht en acties in gang kunnen worden gezet die de cliënt en zijn gezinsleden voldoende beschermen.

Van de logopedist wordt verwacht dat hij zijn vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld onderbouwt met feiten. Voor een melding moet sprake zijn van een reële kans op schade en die kans moet enigszins worden getaxeerd. Het woordje 'reële' maakt duidelijk dat de enkele (theoretische) kans op schade onvoldoende basis is voor een melding. Pas als een vermoeden kan worden onderbouwd met (zoveel mogelijk feitelijke) informatie en met overleg dat de logopedist heeft gevoerd, is een melding aan de orde. Daarbij moet de logopedist duidelijk kunnen maken welk risico hij denkt dat de cliënt loopt, hoe reëel dat is en welke schade de cliënt volgens hem kan oplopen. Daarbij betreft hij ook mogelijke risico's voor huisgenoten (zoals andere kinderen in het gezin) en de kans dat ouders in de toekomst nog meer kinderen kunnen krijgen voor wie zij een bedreiging kunnen vormen.

Belangrijke factoren, die moeten worden meegewogen, kunnen onder andere zijn:

- de duur of de intensiteit van de mishandeling;
- een eventuele herhaalde suïcidepoging bij de ouders;
- (kans op) herhaling;
- de ernst van het lichamelijk of psychisch letsel;

- de eventuele extra kwetsbaarheid van cliënten;
- de aanwezigheid van kinderen bij structureel huiselijk geweld tussen partners of andere volwassen huisgenoten;
- gebruik van wapens of andere zware middelen.

De logopedist meldt vervolgens zo objectief, feitelijk en volledig mogelijk welke aanwijzingen en signalen hij heeft, welke risico's de cliënt en eventuele huisgenoten (zoals andere kinderen in het gezin) lopen en welke stappen hij reeds heeft gezet. De logopedist verstrekt niet meer gegevens dan nodig voor het onderzoek door Veilig Thuis.

In het meldingsgesprek komt ook aan de orde of, en zo ja, welke stappen de logopedist zelf kan zetten om de cliënt te helpen en de mogelijke mishandeling te stoppen en wat Veilig Thuis kan betekenen voor de logopedist, de cliënt en zijn huisgenoten. Meldt de logopedist ook feiten en gebeurtenissen die anderen hebben gezien of gehoord, dan moet hij deze 'andere bron' in de melding noemen.

Contact met de cliënt of zijn ouder(s) over de melding en de inspanning om toestemming voor de melding te krijgen

Als hoofdregel geldt dat de beroepskracht, voordat hij een melding doet, contact zoekt met de cliënt of de ouders over de melding. Hij legt hem uit dat hij een melding wil doen, wat een melding voor de cliënt betekent en wat het doel van de melding is. Vervolgens vraagt de beroepskracht de cliënt om een reactie hierop. Laat de cliënt merken dat hij bezwaar heeft tegen de melding, dan gaat de beroepskracht over deze bezwaren met de cliënt in gesprek en bekijkt hij of, en zo ja hoe hij aan deze bezwaren tegemoet kan komen. Blijven de bezwaren van de cliënt of de ouders desondanks overeind, dan maakt de beroepskracht een afweging. Hij weegt de aangevoerde bezwaren af tegen de noodzaak om de cliënt of een ander tegen het geweld of de mishandeling te beschermen door een melding te doen, waarbij de noodzaak om de cliënt of anderen te beschermen tegen het geweld zeer zwaar deint te wegen.

Samenvatting

Iedere logopedist die kindermishandeling of huiselijk geweld vaststelt of vermoedt, handelt volgens het in de meldcode opgenomen stappenplan.

- In kaart brengen van signalen
- Overleg met collega en zo nodig raadplegen Veilig Thuis of een deskundige op het terrein van letselduiding
- Gesprek met de cliënt en/of de ouders
- Wegen van de kindermishandeling en/of het geweld en bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen
- Beslissen: hulp organiseren of melden

3.2 Inspanningen na de melding

Een melding is geen eindpunt. Als een beroepskracht een melding doet, geeft het stappenplan daarom aan dat de beroepskracht in zijn contact met Veilig thuis ook bespreekt wat hij zelf, na zijn melding, binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening kan doen om de cliënt of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Dit is uitdrukkelijk in stap 5 bij de melding opgenomen om duidelijk te maken dat de betrokkenheid van de beroepskracht bij de cliënt na de melding niet ophoudt. Van hem wordt verwacht dat hij, naar de mate van zijn mogelijkheden, de cliënt blijft ondersteunen en beschermen.

Uiteraard gebeurt dit in overleg met Veilig thuis om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

3.3 Positie van de cliënt

Bij het besluit om de geheimhouding te doorbreken, speelt de positie van de cliënt een belangrijke rol. Bij cliënten die zich in een afhankelijke positie bevinden waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt. Te denken valt op de eerste plaats aan kinderen en jongeren. Het kan dan gaan om kinderen die zelf cliënt zijn van de beroepskracht of om de kinderen van de cliënt.

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

- Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn cliënt of van zijn kinderen behartigen?
- Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
- Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de cliënt te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
- Zijn de belangen van de cliënt die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de cliënt heeft bij mijn zwijgen?
- Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Deel 4: Achtergrondinformatie anoniem melden en beroepsgeheim

Onderstaand worden de volgende zaken besproken; anoniem melden, informatie op verzoek van Veilig Thuis en terugkoppeling door Veilig Thuis.

4.1 Anoniem melden

De logopedist doet zijn melding in beginsel op naam, maar kan desgewenst anoniem blijven ten opzichte van het gezin waarover hij (zonder toestemming) informatie aan Veilig Thuis verstrekt, als anonimiteit noodzakelijk is in verband met de veiligheid van het kind, van de logopedist of die van anderen, of als anonimiteit noodzakelijk is in verband met de vertrouwensrelatie met het gezin waartoe het kind behoort. De logopedist gaat terughoudend om met de mogelijkheid van anonimiteit en vermeldt uitdrukkelijk waarom hij daarvan gebruik wil maken.

Toelichting

Anoniem melden betekent niet dat de meldende logopedist de persoonsgegevens van het betrokken gezin niet doorgeeft aan Veilig Thuis. Het betekent dat de logopedist de naam van, en informatie over, deze personen aan Veilig Thuis verstrekt onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat Veilig Thuis aan deze personen noch aan andere derden meedeelt wie de melding heeft gedaan. Veilig Thuis zal in een dergelijk geval evenmin feiten of omstandigheden meedelen die indirect kunnen leiden tot herkenning van de persoon van de melder.

De meldcode opent de mogelijkheid om anoniem te blijven voor gevallen waarbij er vrees is voor de veiligheid en/of de gezondheid van het betrokken kind, voor de veiligheid van de meldende logopedist zelf of voor een verstoring van de vertrouwensrelatie. Dit sluit aan bij de gronden waarop Veilig Thuis kan afzien van bronvermelding aan betrokkenen zoals vermeld in het uitvoeringsbesluit bij de Wmo. Veilig Thuis zal de logopedist vragen naar zijn motieven om anoniem te willen blijven. Anonimiteit van de melder kan het onderzoek van Veilig Thuis bemoeilijken. Dit is met name het geval wanneer de te verstrekken informatie bij gebruik door Veilig Thuis onherroepelijk zal leiden tot herkenning van de melder. Veilig Thuis zal daarover dan met de logopedist overleggen. Soms zal anonimiteit van de melder betekenen dat Veilig Thuis de melding niet (verder) in behandeling kan nemen. Om die reden verlangt de meldcode van de logopedist om terughoudend met de mogelijkheid van anonimiteit om te gaan.

Samenvatting

De logopedist doet in beginsel een open melding bij Veilig Thuis, dit wil zeggen dat Veilig Thuis de identiteit van de melder aan het gezin bekend maakt. Indien noodzakelijk kan de logopedist anoniem blijven ten opzichte van het gezin waarover hij (zonder toestemming) informatie aan Veilig Thuis verstrekt, als dit noodzakelijk is in verband met de veiligheid van het kind of anderen, of in verband met de vertrouwensrelatie met het gezin van het kind of in verband met zijn eigen veiligheid. De logopedist gaat terughoudend om met de mogelijkheid van anonimiteit en vermeldt uitdrukkelijk waarom hij daarvan gebruik wil maken.

Tip

Vraag bij een melding bij Veilig Thuis altijd wanneer u een terugkoppeling van hen kunt verwachten. Neem zo nodig zelf nog een keer contact op om naar de stand van zaken te informeren.

4.2 Informatie op verzoek van Veilig Thuis

1. De logopedist, die door Veilig Thuis wordt benaderd om informatie in het kader van een onderzoek naar kindermishandeling of huiselijk geweld, verstrekt, eventueel ook zonder de toestemming van betrokkenen, alle tot zijn beschikking staande informatie die noodzakelijk is om kindermishandeling of huiselijk geweld te stoppen of een redelijk vermoeden daarvan te laten onderzoeken.
2. Veilig Thuis onderbouwt haar verzoek zodanig dat de logopedist kan bepalen welke gegevens relevant kunnen zijn voor Veilig Thuis en welke niet.
3. De logopedist ziet alleen van informatieverstrekking af om gewichtige redenen die het belang van de cliënt of zijn kinderen betreffen. De logopedist deelt een dergelijk afwijzend besluit gemotiveerd aan Veilig Thuis mee en legt dit besluit en de redenen daarvoor vast in het dossier. Een besluit om geen informatie te verstrekken neemt de logopedist pas na collegiale consultatie, of overleg met de beroepsvereniging.
4. Indien de logopedist de informatie telefonisch verstrekt, vraagt hij Veilig Thuis om een schriftelijke weergave van de informatie die is verstrekt ter accordering. Na de accordering zendt de logopedist de weergave terug en legt een afschrift ervan vast in het dossier.

Toelichting

Veilig Thuis kan naar aanleiding van een melding besluiten een onderzoek in te stellen. Veilig Thuis wint dan informatie in bij verschillende beroepskrachten in de omgeving van het gezin, zoals leerkrachten, het consultatiebureau et cetera. Ook logopedisten kunnen op die manier worden gevraagd om als informant van Veilig Thuis op te treden. In de regel gebeurt dit na het gesprek van Veilig Thuis met de cliënt of de ouders. De cliënt en of de ouders zijn dan op de hoogte dat Veilig Thuis informanten gaat benaderen. Indien de melding daar aanleiding toe geeft, heeft Veilig Thuis de bevoegdheid om in de beginfase vooronderzoek te doen zonder medeweten van de ouders. In die

laatste situatie zal Veilig Thuis dit vermelden. Voor iedere logopedist, die een verzoek om informatie van Veilig Thuis krijgt, blijft het uitgangspunt dat informatieverstrekking mét toestemming van de cliënt en/of de ouders plaatsvindt. Het meldrecht uit de Wmo biedt logopedisten echter ook de mogelijkheid om zonder toestemming informatie aan Veilig Thuis te verstrekken. Dit is toegestaan als dat 'noodzakelijk is om kindermishandeling of huiselijk geweld te stoppen of een redelijk vermoeden te onderzoeken.'

De meldcode verlangt daarom van de logopedist om in beginsel (relevante) informatie te verstrekken vanuit de gedachte dat, als Veilig Thuis onderzoek heeft ingesteld, er in elk geval sprake is van een redelijk vermoeden en van een noodzaak om (vermoedens van) mishandeling te onderzoeken. Wel moet Veilig Thuis de logopedist helpen bij diens belangenafweging en bij het bepalen welke gegevens relevant kunnen zijn voor het onderzoek en welke niet. De logopedist kan afzien van informatieverstrekking om 'gewichtige redenen, het belang van het kind betreffende'. Op de logopedist rust dan wel een expliciete motiveringsplicht: de meldcode verlangt van hem om duidelijk te motiveren waarom hij geen informatie verstrekt.

Aandachtspunten voor de logopedist

- Als Veilig Thuis telefonisch contact met u opneemt, maak dan bij voorkeur een terugbelafspraak om het dossier te raadplegen, en om uw gedachten op een rij te zetten. Verzoek bij voorkeur aan uw contactpersoon om de vragen per email naar u op te sturen.
- Voordat u telefonisch een antwoord geeft, controleer dan dat u daadwerkelijk gebeld bent door Veilig Thuis. Bijvoorbeeld door zelf Veilig Thuis te bellen en te vragen naar uw contactpersoon.
- Beperk u bij de beantwoording van de vragen zoveel mogelijk tot feitelijke informatie
- Geeft u ook informatie die van anderen afkomstig is, vermeld daarbij dan de bron.
- Meent u dat het noodzakelijk is om ook een professioneel oordeel of een professionele hypothese te verstrekken, zorg dan voor voldoende feitelijke onderbouwing en blijf binnen uw deskundigheidsterrein.
- Doe geen uitspraken over personen met wie u zelf geen professionele contacten hebt gehad.

Deel 5: Format meldcode

Het format van de meldcode op basis waarvan onze leden een meldcode voor de eigen praktijk of instelling kunnen maken staat als Word-bestand op [de website van de NVLF](#). Dit format voldoet aan alle wettelijke eisen. De informatie die specifiek is voor de eigen praktijk of instelling dient nog te worden toegevoegd aan het format. Pas als dat gebeurd is, is er sprake van een meldcode voor de eigen instelling of praktijk.

Bibliografie

Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. (2004). Van wet naar praktijk. Implementatie van de WGBO. Deel 3 - Dossier en bewaartermijnen. Utrecht.

Opgehaald van <https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/knmg-publicaties/wgbo-1.htm>

Nederlands Jeugdinstituut. (2017, 10 27). *Kindermishandeling. Definitie en vormen*. Opgehaald van

NJI: <https://www.nji.nl/Kindermishandeling-Probleemschets-Definitie>

Rijksoverheid. (2017, 10 27). *Geweld thuis*. Opgehaald van Voor een veilig thuis:

<https://www.vooreenveiligthuis.nl/geweld-thuis.php>

Bijlage 1 Nuttige adressen

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/01/09/basismodel-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>

Hier vindt u het basismodel van de meldcode.

<https://www.vooreenveiligthuis.nl/>

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit zijn regionale organisaties waar slachtoffers, daders en omstanders terecht kunnen voor deskundige hulp en advies. Veilig Thuis is er voor iedereen, jong en oud, die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, ook aan professionals. Overal in Nederland zijn Veilig Thuis organisaties. U vindt de contactgegevens van organisaties in uw regio op <https://www.vooreenveiligthuis.nl/veilig-thuis.php>.

<http://www.nji.nl/Kindermishandeling>

Het Nederlands Jeugdinstituut is de kennisnetwerkorganisatie voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het ontwikkelt, beheert en implementeert kennis waarmee de kwaliteit van de jeugd-, onderwijs- en opvoedingssector verbeterd kan worden. Op hun website vindt u veel informatie over kindermishandeling.

www.huiselijkgeweld.nl

Met onder andere dossiers met informatie rondom een thema (waaronder partnergeweld, kindermishandeling, seksueel kindermisbruik en eerdergerelateerd geweld).

<https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/kindermishandeling-en-huiselijk-geweld-5.htm>

De meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG).

Telefoonnummer Politie, geen spoed: 0900-8844.

Telefoonnummer Politie, spoed: 112.

Bijlage 2 Overzicht stappenplan

Stap 1: In kaart brengen van signalen

De logopedist, die kindermishandeling of huiselijk geweld vermoedt of vaststelt, verzamelt alle aanwijzingen die zijn vermoeden kunnen onderbouwen of ontkrachten en legt deze vast in het cliëntendossier.

Stap 2: Overleg met collega en zo nodig raadplegen Veilig Thuis of een deskundige op het terrein van letselduiding.

De logopedist vraagt advies aan een deskundig collega en eventueel aan Veilig Thuis over zijn vermoedens en bevindingen. De logopedist presenteert de casus daarbij anoniem.

Stap 3: Gesprek met de cliënt of met de ouders

De logopedist bespreekt aanwijzingen en signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld met de cliënt of met de ouders. De logopedist beschrijft de signalen en zorgen, nodigt de cliënt of de ouders uit om een reactie daarop te geven en bespreekt met hen de noodzaak van eventuele hulp. De logopedist sluit het gesprek af met informatie over mogelijke vervolgstappen die hij zal zetten.

Stap 3 kan alleen worden overgeslagen als er concrete aanwijzingen zijn dat door het gesprek over de signalen en vermoedens de veiligheid van de cliënt, van andere gezinsleden of van de logopedist zelf in het geding kan komen. Over een besluit om de signalen niet met de cliënt of de ouders te bespreken raadpleegt de logopedist vooraf een deskundig collega en Veilig Thuis. Besluit de logopedist zijn vermoeden niet met de cliënt of ouders te bespreken, dan zoekt hij (indien mogelijk) naar een ander geschikt moment om de cliënt of ouders alsnog in te lichten.

Stap 4: Wegen van geweld

De logopedist weegt alle informatie. Deze stap vraagt van de logopedist dat hij het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld inschat evenals de aard en de ernst ervan. In alle gevallen van twijfel over de aard en ernst van het geweld en/of over de te zetten stappen, is de logopedist verplicht Veilig Thuis op basis van anonieme gegevens te raadplegen.

Stap 5: Beslissen: hulp organiseren of melden

Waar het bij deze afweging om gaat is dat de logopedist beoordeelt of hij zelf, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in voldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren. In alle gevallen waarin hij meent dat dit niet of maar gedeeltelijk het geval is, doet hij een melding.